

'Taalontwikkelen' opnemen in de algemene opleidingsdoelen

De Pabo Den Bosch verkeert in de periode 2011-2012 in een overgangssituatie; van relatief zelfstandig naar een geïntegreerd onderdeel van de Fontys Hogeschool Kind & Educatie (HKE). Binnen die hogeschool werken vier pabo's, waaronder Den Bosch, met een en het zelfde curriculum. Voor de vernieuwde HKE-pabo Den Bosch zijn de opleidingsdoelen per opleidingsfase (Propedeuse-, Hoofd- en Afstudeerfase) vastgelegd in competentieprofielen. De taakgroep taalbeleid heeft deze competentieprofielen gescreend met het oog op taalgericht lesgeven. Waar mogelijk zijn voorstellen gedaan om taal en taalontwikkelen lesgeven een plek te geven in dat competentieprofiel. Voor het van de grond krijgen van taalbeleid op instituutsniveau is een dergelijke inbedding van 'taal' in het formele curriculum van de opleiding van niet te onderschatten belang. We bespreken hieronder kort de werkwijze en de resultaten

1 Het competentieprofiel

Dit richtinggevende leerplandocument van de Pabo Den Bosch is als matrix opgebouwd met in de rijen kritische situaties (A, B, C, D en E) en daarbij behorende kritische handelingen en in de kolommen de 7 SBL-competenties en daarbij behorende standaarden en indicatoren. We geven een verkort overzicht met voorbeelden van kritische handelingen uit de hoofdfase. Dit competentieprofiel H-fase is in het studiejaar 2011-2012 in ontwikkeling om in het daaropvolgende studiejaar in gebruik genomen te worden. Zie voor het complete document: <http://www.fontys.nl/pabo/denbosch/competentieprofiel/>

	1. inter-persoonlijk	2, peda-gogisch	3. vak-inhoudelijk + didactisch	4 organi-satorisch	5. samen-werken met collega's	6. samen-werken met omgeving	7. reflectie + ontwik-keling
A. Omgaan met een groep 1. Invloed uitoefenen op het pedagogisch klimaat 2. Leiding geven 3. Gedeelde sturing							
B. Ontwerpen en begeleiden leeractiviteiten 1. Leerdoelen in samenhang stellen 2. Leeractiviteiten in samenhang ontwerpen 3. Leeractiviteiten in samenhang begeleiden 4. Evalueren en beoordelen opbrengsten 5. Vakoverstijgend ontwerpen							
C. Omgaan met verschillen 1. Groepsplannen onder begeleiding uitvoeren en evalueren 3. Differentiëren naar specifieke onderwijsbehoefte							
D. Contacten met ouders							
E. Leren en werken in professionele leergemeenschap							

2 Koppelen van het Leoned Kennisplatform aan het competentieprofiel hoofdfase

In overleg met de begeleider van Leoned hebben twee leden van de taakgroep taalbeleid (de docent Nederlands en de docent onderwijskunde/lid managementteam) het begrippenapparaat 'taalontwikkelen lesgeven' zoals die op het Leoned Kennisplatform is weergegeven, vergeleken met conceptversies van het competentieprofiel H-fase. Vanuit die vergelijking zijn voorstellen gedaan aan de Fontys Curriculumwerkgroep. Die voorstellen waren gericht op het opnemen van aspecten van 'taalontwikkelen lesgeven' in het competentieprofiel.

Een eerste voorstel betrof bijvoorbeeld een standaard bij competentie 3 (vakinhoudelijk en didactisch): *rekening houden met taalbeheersing en –verwerving*. De taakgroep taalbeleid achtte het gepaster om te spreken van:

- Rekening houden met talige heterogeniteit
- Rekening houden met het talige karakter van vakkennis.

Op deze manier zijn er in de loop van de periode waarin het competentieprofiel H-fase werd ontwikkeld (2011-2012) meerdere voorstellen gedaan om dit document 'taalbewuster' te maken, c.q. er meer aspecten van het Leoned Kennisplatform in op te nemen.

3 Taalontwikkelen lesgeven in het competentieprofiel H-fase

In het voorjaar van 2012 is er een vrij definitieve versie van het competentieprofiel H-fase van de Pabo Den Bosch beschikbaar. Daarin is zichtbaar wat de onder 2 beschreven activiteit van documenten vergelijken en koppelen heeft opgeleverd. We geven hieronder een aantal kenmerkende voorbeelden uit de tekst van het competentieprofiel.

Kritische handeling B.1 Leerdoelen in samenhang stellen

De student heeft zicht op de leer- en ontwikkelingslijnen die in de groep aan de orde zijn en verantwoordt tegenover de groepsleerkracht het gebruik van programma's en bronnen om leerdoelen voor de stagegroep te formuleren.

Hij formuleert leerdoelen voor de stagegroep, rekening houdend met de verschillende onderwijsbehoeften binnen de groep.

Hij formuleert leerdoelen voor een langere periode in onderlinge samenhang. Hij houdt daarbij rekening met aspecten van taalontwikkelen leren (interactie, context, taalsteun).

Vanuit de grondhouding om opbrengstgericht te werken is hij zich bewust van observatie- en/of toetscriteria om vast te kunnen stellen in hoeverre een leerdoel is behaald.

Kritische handeling B.2 Leeractiviteiten in samenhang ontwerpen

De student ontwerpt, afgeleid van de leerdoelen, uitdagende leeractiviteiten voor de stagegroep en houdt daarbij rekening met de talige moeilijkheidsgraad van leertaken. Hij benoemt de eisen die zijn ontwerp stelt aan de bestaande fysieke en virtuele leeromgeving.

Hij maakt gebruik van het groepsplan, de schoolomgeving en de actualiteit (nationaal en internationaal).

In zijn ontwerp is de feedback-cyclus (feed-up, feed-forward, feed-back) een integraal onderdeel van het leerproces.

De student kan de in zijn voorbereiding gemaakte keuzes verantwoorden mede in relatie tot zijn eigen competentieontwikkeling.

Kritische handeling C.3 Differentiëren naar specifieke onderwijsbehoefte

De student heeft zicht op de zorgstructuur van de school. Hij informeert zich over specifieke onderwijsbehoeften in zijn stagegroep en de wijze waarop de groepsleerkracht in samenwerking hier planmatig in voorziet. Hij ontwerpt in overleg met een interne deskundige een passend onderwijsarrangement voor een specifieke onderwijsbehoefte.

T.a.v. de situatie is sprake van:

- differentiëren naar één of enkele leerlingen waarvoor een handelingsplan beschikbaar is
- rekening houden met leerlingkenmerken (zoals begaafdheid, taligheid, leerstijl, motivatie, zelfvertrouwen)

Bij competentie 3 (vakinhoudelijk en didactisch) zijn onder andere de volgende indicatoren genoemd:

Vakdidactiek:

- 3.8 mediadidactiek toepassen
- 3.9 aspecten van leren onderscheiden
- 3.10 rekening houden met verschillen door variëren in didactiek
- 3.11 veelvoorkomende problemen bij het leren van een vak onderkennen: (benoemt welke taalsteun er nodig is bij een vak)
- 3.12 zelfsturing bevorderen
- 3.13 bestaand handelingsplan/groepsplan hanteren
- 3.14 handelingsrepertoire leer-/ gedragsproblemen uitbouwen

Context:

- 3.20 vakinhouden verbinden aan actualiteit
- 3.21 leerlingvragen verbinden aan conceptuele kennis
- 3.22 inspelen op talige heterogeniteit: (heeft aandacht voor verschillen in taalbeheersing en -niveau, zet taalsteun in)